

Kiusaamisen ehkäisyn suunnitelma

Virtain kaupungin varhaiskasvatus

Tehty yhteistyössä Virtain kaupungin varhaiskasvatuksen toimijoiden kanssa.
Suunnitelman sisältö on koostunut teemahaastattelujen, keskustelujen sekä teorian
pohjalta ja on osa sosionomi AMK- opinnäytetyötä.

Tekijä: Eerika Hörkkö
Kuvat: Canva-sovellus
SeAMK 2021

SISÄLLYS

1. TURVALLINEN VARHAISKASVATUS
2. MITÄ ON KIUSAAMINEN?
3. KIUSAAMISEN ERI MUODOT JA TAVAT
4. KIUSAAMISEN TUNNISTAMINEN
5. KIUSAAMISEN ENNALTAEHKÄISY
6. KIUSAAMISEEN PUUTTUMISEN KEINOT
7. TUNNETAIDOT VARHAISKASVATUKSESSA
8. YHTEISTYÖ HUOLTAJIEN KANSSA
9. SUUNNITELMAN PÄIVITTÄMINEN, ARVIOINTI, TIEDOTTAMINEN JA KÄYTTÄMINEN
10. KIUSAAMISELTA SUOJAAMISEN LOMAKE JA SEURANTALOMAKE
11. LÄHTEET

LAPSEN OIKEUS TURVALLISEEN VARHAISKASVATUKSEEN; MITKÄ ASIAT OHJAAVAT SITÄ?

LAIT JA ASETUKSET
KOSKIEN
VARHAISKASVATUSTA JA
ESIOPETUSTA, ESIM.
VARHAISKASVATUSLAKI

VALTAKUNNALLISEN
VARHAISKASVATUS
SUUNNITELMAN
PERUSTEET

PAIKALLINEN
VARHAIS-
KASVATUS-
SUUNNITELMA

YK LAPSEN
OIKEUKSIEN
SOPIMUS

"LASTA TULEE
SUOJELLA
KAIKELTA"

"TAVOITTEENA
HYVINVOIVA
LAPSI"

MITÄ ON KIUSAAMINEN?

TARKOITUKSELLISTA
JA ALISTAVAA
TOIMINTAA TOISTA
OSAPUOLTA
KOHTAAN

TOISEN
LOUKKAAMISTA
SANOIN JA
TEOIN

LEIKIN
ULKOPUOLELLE
JÄTTÄMISTÄ
TOISTAMISEEN

PIDEMPIAIKAISTA,
SAMAAN
YKSILÖÖN
KOHDISTUVAA
YHDEN TAI
USEAMMAN
HENKILÖN OSALTA

IHMISEN OMA
KOKEMUS
SIITÄ, ETTÄ
KIUSATAAN JA
HÄNELLE TULEE
PAHA MIELI

VAIKEAA
MÄÄRITELLÄ, KOSKA
ERITYISESTI LAPSET
KOKEVAT KIUSAAMISEN
ERI TAVOIN

KIUSAAMISEN YLEISIMMÄT MUODOT JA TAVAT

FYYSINEN KIUSAAMINEN

Lyöminen, potkiminen
Kamppaaminen
Esteenä oleminen
Nipistely
Vaatteiden repiminen
Hiekan, kivien ym. heittäminen
Leikkien sotkeminen

PSYKKINEN KIUSAAMINEN

Manipulointi
Uhkailu
Kiristäminen
Ilmeily
Poissulkeminen
Sääntöjen muuttaminen
leikissä
Puhuttamatta jättäminen

SANALLINEN KIUSAAMINEN

Haukkuminen
Härnäminen
Nimittely
Lällättäminen
Hiusten, vaatteiden ym.
kommentointi
Selän takana puhuminen

Lähde: Kirves & Stoor-Grenner 2011

KIUSAAMISEN TUNNISTAMINEN

VARHAISKASVATUKSESSA

Havainnointi ja dokumentointi lasten toiminnasta

Aikuisen läsnäolo leikissä

Työkokemuksen antama varmuus tunnistaa kiusaamis- ja ristiriitatilanteet

Lapsiryhmän dynamiikan tunnistaminen

Kuinka kiusaamista ennaltaehkäistään varhaiskasvatuksessa?

- 1 Puuttamalla, oli kyseessä leikkimis-, ristiriita- tai kiusaamistilanne
- 2 Havainnoimalla
- 3 Ryhmäyttämällä, draamaa harjoittamalla
- 4 Vertaissuhteiden luomisella, mallintamisella, aikuisen läsnäololla leikissä
- 5 Tasa-arvoisella kohtelulla
- 6 Yhteisellä sääntöjen sopimisella

KIUSAAMISEEN PUUTTUMISEN KEINOT

Lasten kanssa
keskustelu

Tunnetaitojen
opettelu

Tunteiden salliminen

Vapaan leikin,
siirtymätilanteiden ja
lasten
vuorovaikutuksen
seuraaminen

TUNNETAIDOT VARHAISKASVATUKSESSA

MITÄ KUULUU HYVIIN TUNNETAITOIHIN?

ERILAISTEN TUNTEIDEN TUNNISTAMINEN ITSESSÄÄN
JA MUISSA

ERILAISTEN TUNTEIDEN NIMEÄMINEN

SYIDEN YMMÄRTÄMINEN TUNTEIDEN TAUSTALLA

TUNTEIDEN SÄÄTELYYN OPETTAMINEN

TUNTEIDEN ILMAISEMINEN SITEN, ETTÄ NE EIVÄT
VAHINGOITA ITSEÄ, MUITA TAI YMPÄRISTÖÄ

MITEN TUNNETAITOJA VOI OPETELLA?

KUVAKORTEILLA

LEIKIN JA LAULUN AVULLA

ARJESSA TUNTEIDEN LÄPIKÄYMISELLÄ

AIKUISEN SENSITIIVISYYDELLÄ

KESKUSTELAMALLA JA LASTEN TUNTEIDEN ÄÄREEN PYSÄHTYMISELLÄ

Lähteet: The FamilyBoost, 2017

Joutsensaari, 10.10 2020

YHTEISTYÖN AVAIMIA HUOLTAJIEN KANSSA

Luottamuksellisuus
Avoimuus

Yhteiset
käytänteet ja
säännöt

Vuorovaikutus

Hakutilanteessa
päivästä
kertominen, oli asia
hyvä tai huono

Rohkeus huomata ja
puuttua
kiusaaminen

Keskustelut
kasvattajien,
huoltajien ja
lasten välillä

Suunnitelman päivittäminen, arvioiminen, tiedottaminen ja käyttäminen

- Kiusaamisen ehkäisyn suunnitelman päivittäminen jää Virtain varhaiskasvatuksen vastuulle jatkossa
- Suunnitelmaa päivitetään Virtain kaupungin varhaiskasvatussuunnitelman päivittämisen yhteydessä
- Jokaisen toimintakauden alussa varhaiskasvatuksen työntekijät keskustelevat kiusaamisen ehkäisystä ja sen edistämisestä
- Kiusaamisen ehkäisyn suunnitelmaa tulee arvioida vähintään toimintakauden päätyttyä tai tarvittaessa kesken toimintakauden
- Suunnitelman tulee olla luettavissa varhaiskasvatuksen kaikissa lapsiryhmissä
- Uusille työntekijöille sekä huoltajille tulee aina kertoa suunnitelmasta ja sen sisällöstä

- Suunnitelman kehittämisarviointia tehdessä huoltajien kokemukset ja näkemykset tulee huomioida
- Kiusaamiselta suojaamisen lomake laaditaan, kun kiusaaminen jatkuu toistuvasti ja se tehdään yhteistyössä palaverissa työntekijöiden, huoltajien ja kiusaamistilanteissa mukana olleiden lasten kesken
- Noin kuukauden kuluttua edellisestä palaverista pidetään uusi palaveri, jossa apuna hyödynnetään kiusaamiselta suojaamisen seurantalomaketta. Sen avulla arvioidaan, miten on onnistuttu suojaamaan lasta kiusaamiselta ja mikä on nykytilanne
- Molemmat lomakkeet jäävät lapsen papereiden joukkoon toimintakauden ajaksi, jonka jälkeen ne hävitetään asianmukaisella tavalla. Halutessaan huoltajat saavat kopiot

KIUSAAMISELTA SUOJAAMISEN LOMAKE

Lapsen nimi:

Osallistujat:

Tilanteen kuvaus:

Kasvattajan/kasvattajien tekemät huomiot:

Huoltajan/huoltajien tekemät huomiot sekä heidän mielipiteensä kuuleminen:

Lapsen mielipiteen kuuleminen:

Miten sitoudutaan toimimaan yhdessä jatkossa:

Päivämäärä ja allekirjoitukset:

KIUSAAMISELTA SUOJAAMISEN SEURANTALOMAKE

Lapsen nimi:

Osallistujat:

Miten on onnistuttu suojaamaan lasta kiusaamiselta, eri toimenpiteiden kuvaus:

Mikä on nykyinen tilanne:

Päivämäärä ja allekirjoitukset:

LÄHTEET

- Hörkkö, E. 2021. Pienten lasten välisen kiusaamisen ehkäiseminen, tunnistaminen ja puuttuminen varhaiskasvatuksessa. Kiusaamisen ehkäisyn suunnitelman kehittäminen Virtain kaupungille. [Sähköinen tietoaaineisto]. Seinäjoen ammattikorkeakoulu.
- Joutsensaari, L. 10.10.2020. Päiväkodissa käydään läpi tunteiden koko kirja ilosta itkuun – tunnetaitoja korostetaan varhaiskasvatuksessa aiempaa enemmän. [Verkkajulkaisu]. Yle-uutiset. [Viitattu 23.9.2021]. Saatavana: <https://yle.fi/uutiset/3-11585237>
- Kirves, L & Stoor-Genner, M. 2011. Kiusaamisen ehkäisy varhaiskasvatuksessa – Kiusaamisen ehkäisyn ja puuttumisen suunnitelman laatiminen. Helsinki: Mannerheimin lastensuojeluliitto.
- L 540/2018. Varhaiskasvatuslaki.
- The Familyboost. 2017. Tunnetaidot: mitä ne ovat ja miksi niitä täytyy harjoitella? [Verkkosivu]. [Viitattu 23.9.2021]. Saatavana: <https://www.familyboost.fi/mita-ovat-tunnetaidot/>
- YK (1989/2010). YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista. [Verkkajulkaisu]. Suomen Unicef. [Viitattu 21.9.2021]. Saatavana: https://unicef.studio.crasman.fi/pub/public/pdf/LOS_A5fi.pdf